

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ *Ρ.Ϊ.Ϊ* **κατά ΕΛΛΑΔΑΣ**

(Προσφυγή αριθ. 32086/06)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

2 Απριλίου 2009

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

Στην υπόθεση *Ρ.Ϊ.Ϊ* κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε τμήμα αποτελούμενο από τους:

Nina Vajić, *πρόεδρο,*

Χρήστο Ροζάκη,

Anatoly Kovler,

Khanlar Hajiyev,

Dean Spielmann,

Giorgio Malinverni,

Γεώργιο Νικολάου, *δικαστές,*

και τον Søren Nielsen, *γραμματέα τμήματος.*

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 12 Μαρτίου 2009,

Εκδίδει την πιο κάτω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 32086/06) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας από έναν υπήκοο του Κράτους αυτού, τον κύριο **Β.Θ.Ε** («ο προσφεύγων»), ο οποίος προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου στις 3 Αυγούστου 2006 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Ο προσφεύγων εκπροσωπείται από τον κύριο Ν. Φραγκάκη και την κυρία Μ. Παχυγιάννη-Φραγκάκη, δικηγόρους του συλλόγου της Αθήνας. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, κύριο Σ. Σπυρόπουλο, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και κυρία Ζ. Χατζηπαύλου, δικαστική αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Στις 5 Σεπτεμβρίου 2007, η πρόεδρος του πρώτου τμήματος αποφάσισε να κοινοποιήσει στην Κυβέρνηση τις αιτιάσεις τις ελκόμενες από τη διάρκεια της διαδικασίας και την απουσία προσφυγής ως προς τούτο. Όπως επιτρέπει το άρθρο 29 § 3 της Σύμβασης, αποφάσισε επιπλέον να αποφανθεί το τμήμα συγχρόνως επί του παραδεκτού και επί της ουσίας.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

I. ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

4. Ο προσφεύγων έχει γεννηθεί το 1951 και κατοικεί στο Καλό Νερό Κυπαρισσίας.

5. Στις 17 Μαρτίου 1988, η μητέρα του προσφεύγοντος, **Ε.Ε**, κατέθεσε ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Κυπαρισσίας αγωγή με σκοπό την αναγνώρισή της ως κυρίας ενός οικοπέδου έκτασης 10.500 τετραγωνικών μέτρων, κείμενου στην περιφέρεια του δήμου Αυλώνα.

6. Η συζήτηση της υπόθεσης ορίστηκε αρχικά για τις 25 Μαΐου 1998. Μετά από δύο αυτεπάγγελτες αναβολές, η συζήτηση της υπόθεσης αναβλήθηκε για τις 7

Δεκεμβρίου 1998, ημερομηνία κατά την οποία ακυρώθηκε λόγω της απουσία των διαδίκων. Η συζήτηση της υπόθεσης έλαβε χώρα στις 18 Ιανουαρίου 1989.

7. Στις 15 Μαρτίου 1989, με προδικαστική απόφαση, το Πολυμελές Πρωτοδικείο Κυπαρισσίας διέταξε εξέταση των μαρτύρων και αποδείξεις (απόφαση αριθ. 9/1989). Η εν λόγω διαδικασία περατώθηκε στις 30 Σεπτεμβρίου 1994.

8. Στις 20 Δεκεμβρίου 1998, η ΕΕ απεβίωσε. Στις 18 Ιανουαρίου 1999, ο προσφεύγων δήλωσε ότι θα συνέχιζε τη δικαστική διαδικασία, μαζί με τους δύο άλλους κληρονόμους του επίδικου οικοπέδου.

9. Μετά από μία νέα διαδικασία αποδείξεων που διέταξε το Πολυμελές Πρωτοδικείο Κυπαρισσίας, το εν λόγω δικαστήριο έκανε δεκτές, στις 28 Μαΐου 1999, τις αγωγές των ενδιαφερομένων και αναγνώρισε τον προσφεύγοντα και τους δύο άλλους αιτούντες ως κυρίους του επίδικου οικοπέδου (απόφαση αριθ. 47/1999).

10. Στις 22 Οκτωβρίου 1999, το ελληνικό Δημόσιο άσκησε έφεση. Υποστήριξε ιδίως ότι το επίδικο οικόπεδο αποτελούσε δασική έκταση που του ανήκε.

11. Στις 6 Ιουνίου 2003, το Εφετείο Ναυπλίου εξαφάνισε την προσβληθείσα απόφαση (απόφαση αριθ. 297/2003). Το εν λόγω δικαστήριο, αφού εξέτασε όλες τις συλλεχθείσες μαρτυρίες και τα έγγραφα που προσκόμισαν οι διάδικοι, συμπέρανε ότι το επίδικο οικόπεδο αποτελούσε ανέκαθεν τμήμα της δασικής έκτασης της Ελαίας που άνηκε στο Κράτος από την ανεξαρτησία της. Προκειμένου να καταλήξει σε αυτό το συμπέρασμα, το Εφετείο Ναυπλίου βασίσθηκε σε χάρτες και αεροφωτογραφίες της Γεωγραφικής Υπηρεσίας του Στρατού καθώς και σε εκθέσεις που είχε συντάξει η Εθνική Διεύθυνση Δασών. Έκρινε, επιπλέον, ότι οι ενδιαφερόμενοι δεν είχαν μπορέσει να αποδείξουν ότι τόσο εκείνοι όσο και οι προκάτοχοί τους κατείχαν το επίδικο οικόπεδο για μία αδιάκοπη περίοδο από την ημερομηνία κατάθεσης της αγωγής και η οποία άρχιζε τριάντα χρόνια πριν το 1915. Το εφετείο υπενθύμισε ότι, σύμφωνα με την εφαρμοστέα νομοθεσία, η απόκτηση μέσω τακτικής χρησικτησίας ενός οικοπέδου που ανήκει στην κυριότητα του Δημοσίου προϋποθέτει την απόδειξη της κατοχής του για μία περίοδο που ξεκινά τριάντα έτη πριν τις 11 Σεπτεμβρίου 1915 έως την ημερομηνία της αίτησης ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου.

12. Στις 13 Απριλίου 2004, ο προσφεύγων άσκησε αίτηση αναίρεσης. Κατηγορούσε το εφετείο ότι προέβη σε μία κακή εκτίμηση των αποδείξεων, μη λαμβάνοντας ιδίως υπόψη τα αποδεικτικά στοιχεία που υπέβαλε ο ίδιος, τα οποία αποδείκνυαν δίχως αμφιβολία τον ιδιωτικό χαρακτήρα του επίδικου οικοπέδου. Υποστήριξε, επιπλέον, ότι το εφετείο δεν είχε αξιολογήσει ορθά τις αποδείξεις που

είχαν προσκομισθεί ενώπιόν του. Ειδικότερα, υποστήριζε ότι το εφετείο είχε βασίσει την εκτίμησή του στις εκθέσεις που είχε συντάξει η Διεύθυνση Δασών, αγνοώντας τόσο μία πραγματογνωμοσύνη που είχε συνταχθεί κατά τη διαδικασία ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου όσο και μία έκθεση που είχε συντάξει πραγματογνώμονας το οποίο είχε προσλάβει ο ίδιος.

13. Στις 15 Φεβρουαρίου 2006, ο Άρειος Πάγος απέρριψε την αίτηση του προσφεύγοντος, κρίνοντας ότι το κατώτατο δικαστήριο είχε εκτιμήσει ορθά τα διάφορα αποδεικτικά στοιχεία. Έκρινε ιδίως ότι το εφετείο είχε εξετάσει τις αποδείξεις σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, το οποίο προβλέπει την ελεύθερη εκτίμηση των αποδεικτικών μέσων από τα δικαστήρια της ουσίας χωρίς να υποχρεούνται αυτά να κάνουν ειδική μνεία σε καθένα από αυτά χωριστά. Επιπλέον, ο Άρειος Πάγος διαπίστωσε ότι το εφετείο είχε λάβει υπόψη όλα τα αποδεικτικά στοιχεία που είχε προσκομίσει ο προσφεύγων προβαίνοντας σε ορθή ερμηνεία του περιεχομένου τους (απόφαση αριθ. 296/2006).

II. ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

14. Οι εφαρμοστέες διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας έχουν ως εξής:

Άρθρο 106

«Το δικαστήριο ενεργεί μόνο ύστερα από αίτηση διαδίκου και αποφασίζει με βάση τους πραγματικούς ισχυρισμούς που προτείνουν και αποδεικνύουν οι διάδικοι (...)

Άρθρο 108

«Οι διαδικαστικές πράξεις ενεργούνται με πρωτοβουλία και επιμέλεια των διαδίκων (...)

Τα πιο πάνω αναφερόμενα άρθρα καθιερώνουν αντίστοιχα τις αρχές της διαθέσεως και της πρωτοβουλίας των διαδίκων. Σύμφωνα με την αρχή της διαθέσεως, η δικαστική προστασία μέσα στο πλαίσιο των πολιτικών δικών παρέχεται μόνον εφόσον ζητηθεί από τους διαδίκους, στο μέτρο που ζητείται και εάν συνεχίσει να ζητείται. Εξάλλου, σύμφωνα με την αρχή της πρωτοβουλίας των διαδίκων, η πρόοδος

μιας πολιτικής δίκης εξαρτάται εξ ολοκλήρου από την επιμέλεια των διαδίκων (Π. Γέσιου-Φαλτσή, *Civil Procedure in Hellas*, éd. Sakkoulas-Kluwer, σελ. 45 επ.).

15. Το άρθρο 1045 του Αστικού Κώδικα προβλέπει:

«Εκτακτη Χρησικτησία

«Εκείνος που έχει στη νομή του για μια εικοσαετία πράγμα κινητό ή ακίνητο, γίνεται κύριος.»

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΩΝ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

A. Επί της αιτίασης της ελκόμενης από τη διάρκεια της διαδικασίας

16. Ο προσφεύγων παραπονείται ότι η διάρκεια της διαδικασίας παραγνώρισε την αρχή της «λογικής προθεσμίας» όπως αυτή προβλέπεται στο άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης. Τα εφαρμοστέα τμήματα της εν λόγω διάταξης έχουν ως εξής:

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή δικαίως (...) εντός λογικής προθεσμίας, υπό δικαστηρίου (...) το οποίον θα αποφασίση (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)»

1. Επί του παραδεκτού

17. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ο προσφεύγων δεν είχε την ιδιότητα του θύματος καθόλη τη διάρκεια της επίδικης διαδικασίας. Πράγματι, σημειώνει ότι ο προσφεύγων έγινε διάδικος στη διαδικασία ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων από τις 20 Ιανουαρίου 1999, ημερομηνία κατά την οποία δήλωσε στο Πολυμελές Πρωτοδικείο Κυπαρισσίας ότι επιθυμούσε να συνεχίσει τη διαδικασία που είχε εισάγει η μητέρα του, Μαρία Βασιλειάδη, η οποία απεβίωσε στις 20 Δεκεμβρίου 1998. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, σε ό,τι αφορά τη διαδικασία πριν τις 20 Ιανουαρίου 1999, η αιτίαση του προσφεύγοντα πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη *ratione personae*.

18. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, έπρεπε να θεωρηθεί θύμα για ολόκληρη την επίδικη διαδικασία.

19. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι το ζήτημα απαραδέκτου που προέβαλε η Κυβέρνηση σχετίζεται κυρίως με το σημείο αφετηρίας της επίδικης διαδικασίας και, συνεπώς, με την περίοδο που πρέπει να ληφθεί υπόψη. Σε κάθε περίπτωση, το γεγονός ότι ο προσφεύγων δεν ξεκίνησε ο ίδιος τη διαδικασία δεν του στερεί την ιδιότητα του θύματος, καθώς, από τις 20 Ιανουαρίου 1999, ήταν διάδικος στη διαφορά. Έπεται ότι ο προσφεύγων μπορεί να υποστηρίξει ότι υπήρξε «θύμα» της επικαλούμενης παραβίασης και ότι η παρούσα αιτίαση είναι συμβατή *ratione personae* προς τις διατάξεις της Σύμβασης, με την έννοια του άρθρου 35 § 3. Πρέπει επομένως να απορριφθεί η ένσταση της Κυβέρνησης.

20. Επιπλέον, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης. Επιπλέον, σημειώνει ότι αυτή δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτή.

2. Επί της ουσίας

α) Περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη

21. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η σχετική νομολογία του, όσον αφορά την παρέμβαση τρίτων σε διαδικασίες επί υποθέσεων αστικής φύσεως, προβαίνει στην εξής διαφοροποίηση: όταν ο προσφεύγων παρεμβαίνει για λογαριασμό του στη διαδικασία ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, η περίοδος που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη, αρχίζει από την ημερομηνία αυτή, ενώ, όταν ο προσφεύγων συμμετέχει ως κληρονόμος, δύναται να παραπονείται για ολόκληρη τη διάρκεια της διαδικασίας (βλέπε *Sadik Ahmet και λοιποί κατά Ελλάδα*, αριθ. 64756/01, § 18, 3 Φεβρουαρίου 2005 και *Renieri και λοιποί κατά Ελλάδα*, αριθ. 14165/03, § 15, 8 Δεκεμβρίου 2005).

22. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι εν προκειμένω ο προσφεύγων παρενέβη στη διαδικασία ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Κυπαρισσίας ως κληρονόμος της μητέρας του, *È È*. Συνεπώς, η περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη άρχισε στις 17 Μαρτίου 1988, ημερομηνία κατά την οποία η *È È* άσκησε αγωγή ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Κυπαρισσίας. Περαιτώθηκε στις 15 Φεβρουαρίου 2006 με την απόφαση αριθ. 296/2006 του Αρείου Πάγου.

Διήρκεσε επομένως δεκαεπτά έτη και άνω των έντεκα μηνών για τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας.

β) Εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας της διαδικασίας

23. Η Κυβέρνηση προβαίνει σε μία χρονολογική ανάλυση της διαδικασίας και υποστηρίζει ότι δεδομένης της πολυπλοκότητας της υπόθεσης, στην οποία τα επιληφθέντα δικαστήρια έπρεπε να εξετάσουν το ζήτημα της κυριότητας επί του επίδικου οικοπέδου, αυτή είχε λογική διάρκεια. Ουδεμία αδικαιολόγητη καθυστέρηση μπορεί να σημειωθεί εν προκειμένω εκ μέρους των επιληφθέντων δικαστηρίων. Αναφερόμενη επιπλέον στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, που αφήνει την πρωτοβουλία της διαδικασίας στους διαδίκους, η Κυβέρνηση εκτιμά ότι ο προσφεύγων συνέβαλε στην επιμήκυνσή της. Υποστηρίζει ιδίως ότι η συζήτησης της 7 Δεκεμβρίου 1988 ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Κυπαρισσίας ακυρώθηκε λόγω της απουσίας των διαδίκων. Επιπλέον, κατά τη διαδικασία εξέτασης μαρτύρων ενώπιον του ίδιου δικαστηρίου, κάθε πλευρά εξέτασε τρεις μάρτυρες. Τέλος, χωρίς να αναφέρει συγκεκριμένες ημερομηνίες, η Κυβέρνηση προσθέτει ότι η μητέρα του προσφεύγοντος ζήτησε πολλές αναβολές κατά τη διαδικασία εξέτασης των μαρτύρων.

24. Ο προσφεύγων αντικρούει τις θέσεις αυτές και υποστηρίζει ότι η υπόθεσή του είχε υπερβολική διάρκεια.

25. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μιας διαδικασίας εκτιμάται σύμφωνα με τις συνθήκες της υπόθεσης και λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων που έχουν καθιερωθεί από την νομολογία, και ειδικότερα την πολυπλοκότητα της υπόθεσης, την συμπεριφορά του προσφεύγοντος και εκείνη των αρμοδίων αρχών, καθώς και της σημασίας της διαφοράς για τους ενδιαφερόμενους (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. 30979/96, § 43, CEDH 2000-VII).

26. Το Δικαστήριο έχει χειριστεί πολλές φορές υποθέσεις που εγείρουν ζητήματα παρόμοια με εκείνα της προκείμενης υπόθεσης και έχει διαπιστώσει την παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης (βλέπε την πιο πάνω απόφαση *Frydlender*). Αφού εξέτασε όλα τα στοιχεία που του υποβλήθηκαν, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η Κυβέρνηση δεν εξέθεσε κανένα γεγονός ή επιχείρημα που να μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικό συμπέρασμα στην παρούσα περίπτωση. Ειδικότερα, το Δικαστήριο δέχεται ότι, σίγουρα, η αναβολή της υπόθεσης στις 7 Δεκεμβρίου 1988, λόγω της

απουσία των διαδίκων, και η αναβολή της για τις 18 Ιανουαρίου 1989 δεν μπορούν να καταλογισθούν στην Κυβέρνηση. Ωστόσο, η αναβολή αυτή επιμήκυνε τη διαδικασία μόνο κατά ένα μήνα και έντεκα ημέρες, πολύ σύντομο χρονικό διάστημα δεδομένης της συνολικής διάρκειας της διαδικασίας. Κατά τα λοιπά, ακόμα κι αν η διαδικασία, λόγω του αντικειμένου της, μπορεί να θεωρηθεί πολύπλοκη και απαιτούσα την εξέταση πολλών μαρτύρων, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, όσον αφορά μία διάρκεια όπως αυτή εν προκειμένω, η βραδύτητα της διαδικασίας απορρέει κατ'ουσία από τη συμπεριφορά των αρχών και των επιληφθέντων δικαστηρίων. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει στο σημείο αυτό ότι ακόμα και στις περιπτώσεις κατά τις οποίες, όπως εν προκειμένω, η διαδικασία διέπεται από την αρχή της πρωτοβουλίας των διαδίκων, η έννοια της «λογικής προθεσμίας» απαιτεί από τα δικαστήρια να ακολουθούν επίσης την εξέλιξη της διαδικασίας και να είναι πιο προσεκτικά όχι μόνο όταν πρόκειται να δεχθούν ένα αίτημα αναβολής αλλά και σε ό,τι αφορά το διάστημα που πρέπει να τηρείται μεταξύ των διαφόρων σταδίων της διαδικασίας (βλέπε, προς την κατεύθυνση αυτή, *Σόγια Ελλάς Α.Ε. κατά Ελλάδας*, αριθ. 1989/05, § 18, 27 Σεπτεμβρίου 2007).

27. Ως εκ τούτου, λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας του επί του ζητήματος, το Δικαστήριο εκτιμά ότι εν προκειμένω η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας ήταν υπερβολική και δε συνάδει με την απαίτηση της «λογικής προθεσμίας».

Συνεπώς, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 ως προς τη διάρκεια της διαδικασίας.

B. Επί της αιτίας της ελκόμενης από το δίκαιο της διαδικασίας

28. Ο προσφεύγων παραπονείται, υπό το πρίσμα του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης, ότι δεν έτυχε δίκαιης δίκης. Ειδικότερα, κατηγορεί το Εφετείο Ναυπλίου ότι προέβη σε κακή διεξαγωγή των αποδείξεων, μη λαμβάνοντας ιδίως υπόψη τα αποδεικτικά στοιχεία που υπέβαλε ο ίδιος, τα οποία αποδείκνυαν δίχως αμφιβολία τον ιδιωτικό χαρακτήρα του επίδικου οικοπέδου. Κατηγορεί επιπλέον τα εθνικά δικαστήρια ότι δεν εκτίμησαν ορθά τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκομίστηκαν ενώπιόν τους. Επιπλέον, επικαλούμενος το άρθρο 6 § 1 σε συνδυασμό με το άρθρο 14 της Σύμβασης, ο προσφεύγων παραπονείται ότι σφάλματα που διαπράχθηκαν στην εκτίμηση των αποδεικτικών μέσων έθεσαν το ελληνικό Δημόσιο, ήτοι την αντίδικη πλευρά, σε μία προνομιακή θέση σε σχέση προς τη δική του.

Επί του παραδεκτού

29. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 19 της Σύμβασης, έχει ως καθήκον να εξασφαλίζει τον σεβασμό των υποχρεώσεων των απορреουσών από την Σύμβαση για τα Συμβαλλόμενα Μέρη. Ειδικότερα, δεν είναι αρμόδιο να κρίνει τα πραγματικά ή νομικά σφάλματα που φέρονται να έχουν διαπραχθεί από ένα εθνικό δικαστήριο, εκτός αν και στο μέτρο που θα μπορούσαν να προσβάλουν τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που προστατεύονται από την Σύμβαση (βλέπε, ειδικότερα, *Garcia Ruiz κατά Ισπανίας* [GC], αριθ. 30544/96, § 28, CEDH 1999-I). Το Δικαστήριο δεν μπορεί να εκτιμήσει το ίδιο τα πραγματικά στοιχεία που οδήγησαν ένα εθνικό δικαστήριο να υιοθετήσει μία συγκεκριμένη απόφαση αντί μιας άλλης, διότι, διαφορετικά, θα αναδεικνυόταν δικαστής τετάρτου βαθμού και θα παραγνώριζε τα όρια της αποστολής του (*Kemmache κατά Γαλλίας* (αριθ. 3), 24 Νοεμβρίου 1994, § 44, série A no. 296-C). Το Δικαστήριο έχει μοναδική αποστολή, σε σχέση με το άρθρο 6 της Σύμβασης, να εξετάζει τις προσφυγές που υποστηρίζουν ότι τα εθνικά δικαστήρια παραγνώρισαν συγκεκριμένες δικονομικές εγγυήσεις, οι οποίες αναφέρονται στην διάταξη αυτή, ή ότι η διεξαγωγή μιας διαδικασίας στο σύνολό της δεν εξασφάλισε δίκαιη δίκη στον προσφεύγοντα (βλέπε, *mutatis mutandis*, *Donadze κατά Γεωργίας*, αριθ. 74644/01, §§ 30-31, 7 Μαρτίου 2006).

30. Εν προκειμένω τίποτα δεν οδηγεί στο συλλογισμό ότι η διαδικασία, στη διάρκεια της οποίας ο προσφεύγων μπόρεσε να εκθέσει όλα τα επιχειρήματα υπεράσπισής του, δεν ήταν δίκαιη και το Δικαστήριο δε διακρίνει καμία ένδειξη αυθαιρεσίας στη διεξαγωγή της δίκης. Ειδικότερα, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι τα εθνικά δικαστήρια εξέδωσαν τις αποφάσεις τους στηριζόμενα στην ισχύουσα νομοθεσία. Δε φαίνεται, ως προς τούτο, να επέδειξαν αυθαιρεσία στην ερμηνεία της εφαρμοστέας νομοθεσίας ή στην εκτίμηση των αποδεικτικών στοιχείων, με συνέπεια να τεθεί το Δημόσιο σε προνομιακή θέση σε σχέση προς τον προσφεύγοντα. Επιπλέον, ο προσφεύγων έτυχε μίας αντιμωλία συζήτησης, στη διάρκεια της οποίας μπόρεσε να υποβάλει στα αρμόδια δικαστήρια τα επιχειρήματα που έκρινε ωφέλιμα για την υπεράσπιση της υπόθεσής του. Τέλος, στις δικαστικές αποφάσεις που αμφισβητεί ο προσφεύγων, όλα τα αμφισβητούμενα σημεία ήταν πλήρως αιτιολογημένα.

31. Ενόψει των ανωτέρω, το Δικαστήριο καταλήγει ότι η αιτίαση η ελκόμενη από το άρθρο 6 § 1 είτε μεμονωμένα ή σε συνδυασμό με το άρθρο 41 της Σύμβασης

είναι προδήλως βάσιμο και πρέπει να απορριφθεί κατ'εφαρμογή του άρθρου 35 §§ 3 και 4 της Σύμβασης.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 13 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

32. Ο προσφεύγων παραπονείται ομοίως για το γεγονός ότι στην Ελλάδα δεν υπάρχει κανένα δικαστήριο στο οποίο θα μπορούσε να απευθυνθεί κανείς για να παραπονεθεί για την υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας. Επικαλείται το άρθρο 13 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής:

«Παν πρόσωπον του οποίου τα αναγνωριζόμενα εν τη (...) Συμβάσει δικαιώματα και ελευθερία παρεβιάσθησαν, έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω και αν η παραβίασις διεπράχθη υπό προσώπων ενεργούντων εν τη εκτελέσει των δημοσίων καθηκόντων των.»

33. Η Κυβέρνηση, θεωρώντας ότι εν προκειμένω δεν υπήρξε υπέρβαση της λογικής προθεσμίας, αντικρούει τη θέση αυτή.

A. Επί του παραδεκτού

34. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης. Σημειώνει επιπλέον ότι αυτή δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

35. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 13 εγγυάται μία πραγματική προσφυγή ενώπιον εθνικού δικαστηρίου που να επιτρέπει την προσφυγή κατά της παραβίασης της υποχρέωσης, η οποία επιβάλλεται από το άρθρο 6 § 1, να εκδικάζονται οι υποθέσεις μέσα σε λογική προθεσμία (βλέπε *Kudla κατά Πολωνίας* [GC], no. 30210/96, § 156, CEDH 2000-XI).

36. Επιπλέον, το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να διαπιστώσει ότι η ελληνική έννομη τάξη δεν προσφέρει στους ενδιαφερόμενους μία πραγματική προσφυγή με την έννοια του άρθρου 13 της Σύμβασης που να τους επιτρέπει να

προβάλουν τις αιτιάσεις τους κατά της διάρκειας μιας διαδικασίας (*Κόντη-Αρβανίτη κατά Ελλάδας*, no. 53401/99, §§ 29-30, 10 Απριλίου 2003). Το Δικαστήριο δεν διακρίνει εν προκειμένω κανένα λόγο για να παρακάμψει την νομολογία αυτή, πολύ περισσότερο αφού η Κυβέρνηση δεν βεβαιώνει ότι η ελληνική έννομη τάξη έχει αποκτήσει εν τω μεταξύ μία τέτοια προσφυγή.

37. Συνεπώς, το Δικαστήριο εκτιμά ότι εν προκειμένω υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης λόγω της απουσίας στο εθνικό δίκαιο μιας προσφυγής που θα επέτρεπε στον προσφεύγοντα να επιτύχει την κύρωση της παραβίασης του δικαιώματός του να δικαστεί η υπόθεσή του μέσα σε λογική προθεσμία, με την έννοια του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΤΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ ΑΡΙΘ.1 ΜΕΜΟΝΩΜΕΝΑ Η ΣΕ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 14 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

38. Ο προσφεύγων παραπονείται για παραβίαση του δικαιώματός του σεβασμού της περιουσίας του λόγω του ότι τα εθνικά δικαστήρια κατέληξαν ότι το επίδικο οικοπέδο ανήκε στο ελληνικό Δημόσιο. Επιπλέον, παραπονείται για ανισότητα μεταχείρισης μεταξύ του ατόμου και του Δημοσίου σε ό,τι αφορά την απόκτηση ενός οικοπέδου μέσω τακτικής χρησικτησίας. Υποστηρίζει ότι σύμφωνα με το άρθρο 1045 του Αστικού Κώδικα, η τακτική χρησικτησία, ήτοι η κτητική παραγραφή χωρίς την προϋπόθεση καλής πίστης εκ μέρους του αποκτώντα, επέρχεται με την παρέλευση εικοσαετίας. Αντιθέτως, σε ό,τι αφορά την κτήση σε βάρος της ιδιοκτησίας του Δημοσίου, ο ενδιαφερόμενος υποχρεούται να αποδείξει την κατοχή του επίδικου οικοπέδου για περίοδο που ξεκινά τριάντα έτη πριν το 1915 και συνεχίζει έως σήμερα. Επικαλείται ως προς τούτο το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ.1 μεμονωμένα και σε συνδυασμό με το άρθρο 14 της Σύμβασης, διατάξεις οι οποίες έχουν ως εξής:

Άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ.1

«Έκαστο φυσικό ή νομικό πρόσωπο έχει δικαίωμα στον σεβασμό της περιουσίας του. Κανείς δεν μπορεί να στερηθεί της ιδιοκτησίας του παρά μόνον για λόγους δημόσιας ωφέλειας και σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από τον νόμο και τις γενικές αρχές του διεθνούς δικαίου.

Οι προηγούμενες διατάξεις δεν θίγουν το δικαίωμα των Κρατών να θεσπίζουν τους νόμους που κρίνουν απαραίτητους για να ρυθμίσουν τη χρήση των αγαθών σύμφωνα με το γενικό συμφέρον και να εξασφαλίσουν την πληρωμή των φόρων ή άλλων συνεισφορών ή των προστίμων.»

Άρθρο 14 της Σύμβασης

«Η χρήση των αναγνωριζομένων εν τη (...) Συμβάσει δικαιωμάτων και ελευθεριών δέον να εξασφαλισθή ασχέτως διακρίσεως φύλου, φυλής, χρώματος, γλώσσης, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής προελεύσεως, συμμετοχής εις εθνικήν μειονότητα, περιουσίας, γεννήσεως ή άλλης καταστάσεως.»

Επί του παραδεκτού

α) Θέσεις των διαδίκων

39. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ.1 δεν έχει εφαρμογή εν προκειμένω, καθώς το εφετείο Ναυπλίου έκρινε ότι ο προκάτοχοι του προσφεύγοντος δεν είχαν ποτέ στην κυριότητά τους το επίδικο οικόπεδο. Συνεπώς, κατά την άποψη της Κυβέρνησης, ο προσφεύγων δεν είχε «περιουσία» με την έννοια του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ.1. Επιπλέον, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ο προσφεύγων δεν εξάντλησε τα εθνικά ένδικα μέσα. Εκτιμά ότι κατά τη διάρκεια της επίδικης διαδικασίας, δεν επισημάνθηκε ότι η νομοθεσία που αφορά την κτήση σε βάρος της ιδιοκτησίας του Δημοσίου, είναι αντίθετη προς το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ.1 σε συνδυασμό με το άρθρο 14 της Σύμβασης.

Επί της ουσίας, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι μία διαφορά μεταξύ των όρων κτήσης μέσω χρησικτησίας ενός ακινήτου μεταξύ αφενός των ατόμων και, αφετέρου, του Δημοσίου, είναι, κατ'αρχήν, εύλογη. Τούτο είναι ακριβές αν ληφθούν υπόψη οι λόγοι δημοσίου συμφέροντος που υπαγορεύουν μία ενισχυμένη προστασία ως προς τους όρους κτήσης μέσω χρησικτησίας ενός οικοπέδου που ανήκει στην ιδιοκτησία του Δημοσίου. Επιπλέον, η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι το Δημόσιο δε βρίσκεται στην ίδια θέση με ένα άτομο ως προς την ικανότητά του να επιτηρεί την κατάσταση της ιδιοκτησίας του και να γνωρίζει εάν κάποιος την έχει καταπατήσει. Ισχυρίζεται ότι η προϋπόθεση παρέλευσης μεγαλύτερου χρονικού διαστήματος στην περίπτωση

της τακτικής χρησικτησίας από ένα άτομο σε βάρος του Δημοσίου απ'ό,τι στην περίπτωση κτητικής παραγραφής μεταξύ ατόμων είναι νόμιμη.

40. Σε ό,τι αφορά το εφαρμοστέο του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ.1 *ratione personae*, ο προσφεύγων ανταπαντά ότι είχε κεκτημένα δικαιώματα κυριότητας επί του επίδικου οικοπέδου. Προσθέτει ότι το Πολυμελές Πρωτοδικείο Κυπαρισσίας, αφού εξέτασε εκτενώς την υπόθεση, είχε ορθά αναγνωρίσει ότι η μητέρα του ήταν κυρία του επίδικου ακινήτου. Ως εκ τούτου, κατά την άποψη του προσφεύγοντος, το αναγνωρισμένο με την απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Κυπαρισσίας δικαίωμα παραβιάστηκε με την απόφαση αριθ. 297/2003 του Εφετείου Ναυπλίου. Σε ό,τι αφορά την ένσταση που έλκεται από τη μη εξάντληση των εθνικών ενδίκων μέσων, ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι σκοπός της αγωγής ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων ήταν η αναγνώρισή του ως κυρίου του επίδικου οικοπέδου. Ως εκ τούτου, είχε κατ'ουσία προβάλει την αιτίασή του που έλκεται από το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ.1.

Επί της ουσίας, ο προσφεύγων εκτιμά ότι λόγω της απόφασης αριθ. 297/2003 του Εφετείου Ναυπλίου, η οποία επικυρώθηκε με την απόφαση αριθ. 296/2006 του Αρείου Πάγου, υπέστη στέρηση του δικαιώματός του να διαθέτει κατά τη βούλησή του την ιδιοκτησία του. Προσθέτει ότι το Δημόσιο δεν επικαλείται κανένα λόγο δημοσίου συμφέροντος στην προκειμένη περίπτωση, που θα μπορούσε να αιτιολογήσει την ιδιοποίηση του επίδικου οικοπέδου. Υποστηρίζει ότι οι πράξεις του Δημοσίου περιόρισαν αδιαμφισβήτητα το δικαίωμά του να χρησιμοποιεί την ιδιοκτησία του και διέρρηξαν τη δίκαιη ισορροπία που πρέπει να υφίσταται μεταξύ των απαιτήσεων του γενικού συμφέροντος και των επιταγών της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ατόμου.

β) Εκτίμηση του Δικαστηρίου

41. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η έννοια της «περιουσίας» που περιέχεται στην εν λόγω διάταξη μπορεί να καλύψει τόσο την «υφιστάμενη περιουσία» (*Van der Musselle κατά Βελγίου*, απόφαση της 23 Νοεμβρίου 1983, § 48, série A αριθ. 70) όσο και τις αξιώσεις, δυνάμει των οποίων ο προσφεύγων μπορεί να υποστηρίξει ότι έχει τουλάχιστον «νόμιμη προσδοκία» να αποκτήσει την πραγματική απόλαυση ενός δικαιώματος ιδιοκτησίας (βλέπε, *Pressos Compania Naviera S.A. και λοιποί κατά Βελγίου*, 20 Νοεμβρίου 1995, § 31 série A αριθ. 332). Αντιθέτως, μία υπό αίρεση αξίωση, η οποία ματαιώνεται λόγω της μη πλήρωσης της αίρεσης, δεν μπορεί να

θεωρηθεί «περιουσία» με την έννοια του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 (*Malhous κατά Δημοκρατίας της Τσεχίας* (déc.) [GC], αριθ. 33071/96, CEDH 2000-XII).

42. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο σημειώνει ότι το αντικείμενο της διαδικασίας που ήγειρε η μητέρα του προσφεύγοντος ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων ήταν η αναγνώρισή της ως κυρίας του επίδικου οικοπέδου. Συνεπώς, η αγωγή του προσφεύγοντος, που συνέχισε τη διαδικασία μετά το θάνατο αυτής, δεν αφορούσε μία «υφιστάμενη περιουσία» και αυτός δεν βρισκόταν στη θέση του απλού αιτούντα.

43. Λαμβανομένων υπόψη των πληροφοριών που έχει στην κατοχή της και υπενθυμίζοντας ότι καταρχήν αρμόδια για να ερμηνεύουν και να εφαρμόζουν το εθνικό δίκαιο είναι τα εθνικά δικαστήρια (βλέπε πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Gracia Ruiz κατά Ισπανίας, Kopecký κατά Σλοβακίας* [GC], αριθ. 44912/98, § 56, CEDH 2004-IX), το Δικαστήριο δε διακρίνει καμία ένδειξη αυθαιρεσίας στον τρόπο με τον οποίο τα εθνικά δικαστήρια αποφάνθηκαν επί της αγωγής του προσφεύγοντος. Ουδέν στοιχείο δεν του επιτρέπει ως εκ τούτου να απομακρυνθεί από το συμπέρασμα του Εφετείου Ναυπλίου, το οποίο επικυρώθηκε στη συνέχεια με την απόφαση αριθ. 296/2006 του Αρείου Πάγου, βάσει της οποίας δε συνέτρεχαν οι προβλεπόμενες από το νόμο προϋποθέσεις για την αναγνώριση του προσφεύγοντα ως κυρίου από χρησικτησία του επίδικου οικοπέδου.

44. Σε αυτό το σημείο, το Δικαστήριο σημειώνει ότι ο προσφεύγων αμφισβητεί συγκεκριμένα τη ratio της ειδικής νομοθεσίας που υποβάλλει την κτήση μέσω τακτικής χρησικτησίας ενός οικοπέδου του οποίου επίσημος κύριος είναι το Δημόσιο, στην προϋπόθεση της απόδειξης της κατοχής του για μία περίοδο που αρχίζει τριάντα έτη πριν τις 11 Σεπτεμβρίου 1915 έως την ημερομηνία κατάθεσης της αγωγής ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου. Ωστόσο, εν προκειμένω, το εφετείο Ναυπλίου αναγνώρισε ρητά ότι ο προσφεύγων δεν είχε καταφέρει να αποδείξει ότι τόσο η μητέρα του όσο και οι προκάτοχοί της κατείχαν το επίδικο οικόπεδο για μία αδιάκοπη περίοδο που να αρχίζει τριάντα έτη πριν το 1915. Άλλως ειπείν, το εφετείο Ναυπλίου έκρινε ότι οι ενδιαφερόμενοι ουδέποτε είχαν στην κατοχή τους την επίδικη ιδιοκτησία. Συνεπώς, ο προσφεύγων ουδέποτε θα μπορούσε να αναγνωρισθεί κύριος του επίδικου οικοπέδου ούτε στη βάση της ειδικής νομοθεσίας που προβλέπει τις προϋποθέσεις κτήσης μέσω χρησικτησίας ενός ακινήτου από ένα άτομο σε βάρος του Δημοσίου, ούτε στη βάση του άρθρου 1045 του Αστικού Κώδικα, γενική διάταξη επί

της κτητικής παραγραφής. Συνεπώς, η αιτίασή του που αφορά ρητά την ειδική νομοθεσία επί της κτητικής παραγραφής κατά του Δημοσίου στηρίζεται στον εσφαλμένο ισχυρισμό ότι η προκάτοχός του νεμόταν το επίδικο ακίνητο επί εικοσαετίας, όπως προβλέπει το άρθρο 1045 του Αστικού Κώδικα.

45. Υπό αυτές τις συνθήκες, ο προσφεύγων δεν μπορεί να ισχυρισθεί ότι διέθετε «περιουσία», όπως προβλέπει το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ.1. Το συμπέρασμα αυτό απαλλάσσει το Δικαστήριο από την εξέταση την ένστασης περί μη εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων που προέβαλε η Κυβέρνηση.

46. Συνεπώς, η αιτίαση που διατυπώθηκε επί του πεδίου της εν λόγω διάταξης πρέπει να απορριφθεί, σύμφωνα με το άρθρο 35 § 3 της Σύμβασης, λόγω καθ'ύλην ασύμβατου προς τις διατάξεις της Σύμβασης, και πρέπει να απορριφθεί κατ'εφαρμογή του άρθρου 35 § 4.

47. Επιπλέον, σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το άρθρο 14 της Σύμβασης συμπληρώνει τις άλλες κανονιστικές διατάξεις της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της: δεν έχει ανεξάρτητη ύπαρξη, καθώς ισχύει μόνο για «την απόλαυση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών» που αυτές οι διατάξεις εγγυώνται. Βέβαια, μπορεί να παίξει ρόλο χωρίς να παραβιάζονται οι απαιτήσεις τους και, στο μέτρο αυτό, διαθέτει μία αυτόνομη εμβέλεια, αλλά δεν μπορεί να εφαρμοστεί εάν τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς δε διέπονται τουλάχιστον από μία εκ των διατάξεων αυτών (*Prince Hans-Adam II de Liechtenstein κατά Γερμανίας* [GC], αριθ. 42527/98, § 91, CEDH 2001-VIII).

48. Λαμβανομένης υπόψη της διαπίστωσης περί μη εφαρμογής του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ.1, το Δικαστήριο καταλήγει ότι το άρθρο 14 της Σύμβασης δεν μπορεί να ληφθεί εν προκειμένω υπόψη.

49. Έπεται ότι η αιτίαση η ελκόμενη από το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ.1 σε συνδυασμό με το άρθρο 14 της Σύμβασης, είναι ομοίως καθ'ύλην ασύμβατη προς τις διατάξεις της Σύμβασης, με την έννοια του άρθρου 35 § 3, και πρέπει να απορριφθεί κατ'εφαρμογή του άρθρου 35 § 4.

IV. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

50. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

51. Ο προσφεύγων αξιώνει 420.000 ευρώ για την υλική ζημία που υποστηρίζει ότι υπέστη λόγω της επικαλούμενης στέρησης του οικοπέδου του από το Δημόσιο. Το ποσό αυτό αντιστοιχεί στην τωρινή αξία του οικοπέδου. Επιπλέον, ο προσφεύγων ζητεί 30.000 ευρώ για ηθική βλάβη.

52. Η Κυβέρνηση αντικρούει αυτές τις αξιώσεις. Υποστηρίζει ιδίως ότι δεν υφίσταται αιτιώδης συνάφεια μεταξύ των επικαλούμενων βλαβών και της διαπιστωθείσας παραβίασης. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι μία διαπίστωση της παραβίασης θα συνιστούσε αφ'εαυτής μία επαρκή δίκαιη ικανοποίηση για ηθική βλάβη.

53. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η διαπίστωση της παραβίασης της Σύμβασης στην οποία κατέληξε απορρέει αποκλειστικά από μία παραγνώριση του δικαιώματος του προσφεύγοντος να δικασθεί η υπόθεσή του εντός «λογικής προθεσμίας» και από την απουσία πραγματικής προσφυγής ως προς τούτο. Υπό αυτές τις συνθήκες, δεν διακρίνει την ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της επικαλούμενης υλικής ζημίας και της διαπιστωθείσας παραβίασης. Συνεπώς, τίποτα δεν αιτιολογεί την επιδίκαση αποζημίωσης στην προσφεύγουσα για την αιτία αυτή.

54. Το Δικαστήριο εκτιμά αντιθέτως ότι η επιμήκυνση της επίδικης διαδικασίας πέραν της «λογικής προθεσμίας» προκάλεσε στον προσφεύγοντα μία βέβαιη ηθική βλάβη, η οποία αιτιολογεί την επιδίκαση αποζημίωσης. Αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, σύμφωνα με τις επιταγές του άρθρου 41, του επιδικάζει 22.000 ευρώ για την αιτία αυτή, πλέον οποιουδήποτε ποσού μπορεί να οφείλεται ως φόρος.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

55. Ο προσφεύγων ζητεί ομοίως 16.310 ευρώ, προσκομίζοντας τιμολόγια, για τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκε ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου.

56. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι τα αιτούμενα ποσά είναι υπερβολικά και μη αιτιολογημένα. Κατά την άποψή της, το επιδικαστέο για την αιτία αυτή ποσό δεν μπορεί σε κάθε περίπτωση να υπερβεί τα 3.000 ευρώ.

57. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η επιδίκαση εξόδων και δικαστικής δαπάνης στη βάση του άρθρου 41 προϋποθέτει την απόδειξη της πραγματικότητας, της αναγκαιότητάς τους και, επιπλέον, του εύλογου χαρακτήρα του ύψους τους (*Ιατρίδης κατά Ελλάδα* (δίκαιη ικανοποίηση) [GC], no. 31107/96, § 54, CEDH 2000-XI). Εν προκειμένω, λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων που έχει στη διάθεσή του και των προαναφερόμενων κριτηρίων, το Δικαστήριο κρίνει εύλογο το ποσό των 2.500 ευρώ για όλα τα έξοδα και το επιδικάζει στον προσφεύγοντα, πλέον οποιουδήποτε ποσού μπορεί να οφείλει ο τελευταίος ως φόρο.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

58. Το Δικαστήριο κρίνει προσήκον να βασίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας στο επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή ως προς τις αιτιάσεις τις ελκόμενες από την υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας καθώς και από την απουσία πραγματικής προσφυγής ως προς τούτο, και *απαράδεκτη* κατά τα λοιπά..

2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

3. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης.

4. *Αποφαίνεται*

α) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει στον προσφεύγοντα, μέσα σε τρεις μήνες από την ημέρα κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, 22.000 (εικοσιδύο χιλιάδες) ευρώ για ηθική βλάβη και 2.500 (δύο χιλιάδες πεντακόσια) ευρώ για έξοδα και δικαστική δαπάνη, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται ως φόρος,

β) ότι, από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, το ποσό αυτό θα προσαυξηθεί με τόκους υπολογιζόμενους με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο θα ισχύει κατά την εν λόγω περίοδο, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

5. Απορρίπτει το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 2 Απριλίου 2009 κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)

Søren Nielsen

Γραμματέας

(υπογραφή)

Nina Vajić

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου

εγγράφου από τα γαλλικά.

Αθήνα, 28 Απριλίου 2009

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετροτσόπουλος